

הנושא: הצהרת הון

1. האם יש להציג בטופס הצהרת ההון יתרת הלוואות עומדות (הלוואות שנתקבלו כמענקים שהולכות ונמחקות עם השנים)?
2. כיצד בוחרים את טבלת המחיה המתאימה לנישום הספציפי?
3. כיצד יש להתייחס להוצאות שיפורטו להלן במסגרת השוואת ההון: ביטוח לאומי חלק עובד, תרומות שניתנו, תיאום הוצאות רכב ותיאום הוצאות בכלל בדו"ח השנתי, נסיעות לחו"ל והוצאות מימון.

פתרון

1. **האם יש להציג בטופס הצהרת ההון יתרת הלוואות עומדות (הלוואות שנתקבלו כמענקים שהולכות ונמחקות עם השנים)?**

ככלל, על הנישום לדווח על ההלוואות אף אם הן הלוואות עומדות. אולם, כאשר נמחל חלק מהן, יש לדווח על יתרת ההלוואות לאחר מחילת החוב ומצד שני יש להציג את החלק שנמחל כ"הסבר". כך יועבר לפקיד השומה מידע מלא על מועד קבלת ההלוואה ומועד מחילתה. (ייתכן אף שמחילת ההלוואה תהווה אירוע החייב במס).

2. **כיצד בוחרים את טבלת המחיה המתאימה לנישום הספציפי?**

טבלאות המחיה כוללות הערכה של הוצאות מחיה שונות הנחוצות למחיית הנישום ומשפחתו. הפער בין הלוחות נובע מהרכב הוצאות המחיה בכל לוח. "לוח 5-6" כולל את מספר המרכיבים הקטן ביותר, כאשר את הפריטים החסרים ניתן להוסיף מתוך נתוניו הספציפיים של הנישום, אשר הוכחו לשביעות רצונו של פקיד השומה. "לוח 1-2" כולל את מספר המרכיבים הרב ביותר, ואמור לכלול את כל מרכיבי המחיה האפשריים ואף כולל פריטים המתייחסים להצהרת ההון, בהנחה שאלו לא פורטו בהצהרת ההון. "לוח 3-4" כולל את כל הפריטים הכלולים בלוח 1-2, אך למעט תכולת בית ותכשיטים.

להלן פירוט המתאר מה כוללות הוצאות המחיה (לקוח **מדיני מסים** מאת מ. כהן עמי 6199 או באתר **מסטקס**):

"לוחות 1-2"

לוח זה מתיימר להעריך את מרבית הוצאותיו של **נישום סביר**, המצוי באותה רמת הכנסה ובאותו מספר נפשות כמו של הנישום הספציפי. שני נתונים בסיסיים הנכללים בלוח זה יוצרים את הפער בין לוח זה לשאר הלוחות:

א. **הוצאות תכולת הבית** - סעיפים 74-78 לדו"ח הצהרת ההון (טופס 1219¹), אשר אינם נכללים לא ב"לוחות 3-4" ולא ב"לוחות 5-6". מדובר בהוצאות בגין מוצרים בני קיימא, מוצרי חשמל, כלי נגינה, תמונות, שטיחים, תכשיטים, מטבעות, בולים, עתיקות וכיוצא ב.

ב. **נתונים לגבי רמת חיים** - סעיף ההוצאות בשאלון רמת חיים (טופס 1382²), אשר נכלל ב"לוחות 3-4", אך לא ב"לוחות 5-6". אלו הן הוצאות החזקת הדירה (לרבות צריכת שירותים כגון חשמל, גז, מים ותשלומי ארנונה וכן, העסקת עזרה חיצונית כגון מטפלת, עוזרת בית, מבשלת, גנן וכו'), החזקת רכב, נסיעות לחו"ל, חברות במועדונים, הוצאות הביטוח, הוצאות חינוך, הוצאות בגין אירועים משפחתיים ונופש, מתנות ותרומות, הפסדים שלא הותרו בניכוי מן ההכנסה החייבת, הוצאות רפואיות, רכישות נדל"ן עבור בני הבית והוצאות שנגרמו עקב נזקי רכוש, גניבות, אבידות ושריפה. כמו כן, כוללים "לוחות 1-2" ו"לוחות 3-4" הוצאות נוספות, שטיבן אינו תמיד ברור אף לכלכלני הנציבות!³

¹ ראו טופס 1219 - דו"ח הצהרת ההון בנספח 6.3.9.1.

² ראו טופס 1382 (טופס רמת חיים) בנספח 6.3.9.2.3.

³ בעמ"ה 519/97 **מירקו דוד נ' פ"ש אשקלון**, מיסים יג/4-ה-242; ובעמ"ה 186/94 **משה גולסאד נ' פ"ש תל-אביב**, 2 מיסים יא/4 (4/97) 102,98, נתבקשו נציגי המחלקה הכלכלית בנציבות מס הכנסה לפרט בפני בית המשפט מהם המרכיבים המדויקים של הטבלאות, אך לא עלה בידיהם להסביר מהו ההרכב המדויק של הטבלאות.

לוחות 3-4

לוחות אלה מפרטים הוצאות הדומות ל"לוחות 1-2" אך אינם כוללים את פרטי תכולת הבית בדו"ח הצהרת ההון (טופס 1219).

הנחיות המחלקה הכלכלית קובעות בחוזר מס' 103 מיום 23.3.86:

"לוחות 3-4 כוללים את כל הנתונים הנמצאים ב'לוחות 1-2', מלבד אותם נתונים המופיעים בהצהרת הון בסעיפים 74-78¹. ברוב המקרים המפקח משתמש בהוצאות מחיה כאשר יש לפניו הצהרת הון של הנישום לשתי תקופות והוא מסוגל להעריך את הגידול שחל בסעיפים 74-78⁷ באותה תקופה. במקרים אלו ישתמש המפקח ב'לוחות 3-4' באותה מתכונת של 'לוחות 1-2'."

לוחות 5-6

לוחות אלה כוללים הוצאות מחיה נמוכות ובשונה משאר הלוחות, אינם כוללים את הוצאות תכולת הבית ופריטי הריהוט (סעיפים 74-78 לדו"ח הצהרת הון)⁴ ואת הנתונים אודות רמת החיים בשאלון רמת חיים.

מתי ישתמש פקיד השומה בלוחות אלה? הנחיות נציבות מס הכנסה קובעות כי "כאשר בידי המפקח נמצאים נתונים מהצהרת הון של נישום וכן טופס רמת מחיה של נישום לגבי התקופה הנדונה, הרי שייטיב המפקח לעשות אם ישתמש ב'לוחות 5-6'". הדרך בה מיישם בית המשפט את השימוש בלוחות, במקרים מסוימים, שונה מהנחיות רשות המסים כפי שנראה בהמשך."

מהמקובץ לעיל עולה, שכאשר הנישום מציג נתונים מספקים אודות רמת מחייתו וכן פירוט מהימין אודות הוצאותיו בגין תכולת הבית, יש להיעזר ב"לוחות 5-6" להערכת הוצאותיו. אם הוצגו נתונים מהימנים אודות תכולת הבית, אך לא בנוגע לרמת מחייתו, הרי שיש לקחת בחשבון את "לוחות 3-4" כמשקפת את רמת מחייתו. אם לא הציג נתונים מטופס רמת חיים וכן לא פירט את הוצאות תכולת הבית, הרי שאין להיזקק אלא ל"לוח 1-2".

עם זאת, אין להיזקק ל"לוחות 1-2" אלא אם כן חסרים כלל הנתונים אודות רמת החיים ותכולת הדירה. הסיבה לכך נעוצה במיסוי כפל: קיים חשש, כי נתונים שפירט הנישום ב"שימושים", כבר כלולים בטבלאות הוצאות המחיה ובדרך זו יגדילו את ההכנסה החייבת בדרך של גידול בלתי מוסבר בהון.

3. כיצד יש להתייחס להוצאות שיפורטו להלן במסגרת השוואת ההון: ביטוח לאומי חלק עובד, תרומות שניתנו, תיאום הוצאות רכב ותיאום הוצאות בכלל בדו"ח השנתי, נסיעות לחו"ל והוצאות מימון?

לעניין השוואת ההון, נהוג להציג כחסבר את **ההכנסה המוצהרת לאחר תיאומים למס הכנסה**, אולם לפני ניכויים אישיים. לפיכך, יש לטפל כך: תשלומים שבגינם ניתנו ניכויים אישיים, כגון תשלומים לביטוח לאומי יש להוסיף ל"שימושים" במלואם (אף שרק 52% מותרים לניכוי)². אין חשיבות לשיעור הניכוי. תשלומים לקופת גמל מופיעים ממילא כנכסים בהצהרת ההון כך שאין לרושםם ב"שימושים". כך יש לנהוג בניכויים דומים, כגון: השקעות בסרטים ובנפט.

יש להוסיף לשימושים פריט של הוצאה שלא הותרה בניכוי רק אם לא נכללה כרכיב בטבלת הוצאות המחיה. כך למשל, ניתן למנות מבין הוצאות אלו, תשלומים למס הכנסה של מס, הפרשי הצמדה וריבית, קנסות תשלומי כופר, קנסות במע"מ ובביטוח לאומי וכיוצא באלה. תרומות יירשמו בשימושים מתוך הנחה שאינן כלולות בטבלת הוצאות המחיה.

¹ סעיפים 74-78 טופס הצהרת הון החדש (טופס 1219). אלו כוללים את כל תכולת הבית, שבה מוצרים בני קיימא, מוצרי חשמל, כלי נגינה, תמונות, שטיחים, עתיקות.

² 52% מדמי ביטוח לאומי שמשלם נישום עצמאי מותרים לניכוי לפי סעיף 47 לפקודה.